

УДК 94(477) "18+19"+929.5 О'Коннор
<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2017.132.1.03>

Г. Казакевич, д-р іст. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

УКРАЇНСЬКІ О'КОННОРИ: РОДИНА ІРЛАНДСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ XIX СТ.

Статтю присвячено родині О'Коннор, окремі представники якої відіграли непересічну роль у громадському та культурному житті України XIX ст. Засновник родини Олександр О'Коннор виїхав з Ірландії наприкінці XVIII ст. Автор припускає, що він був професійним військовим, який внаслідок ірландського повстання 1798 р. був вимушений емігрувати. Після кількох років перебування у Франції, де Олександр О'Коннор змінив прізвище на де Коннор, він разом зі старшим сином Віктором переїхав до Росії, прийняв російське підданство й вступив на військову службу. У ролі командира кавалерійського полку, полковник Олександр Іванович Де-Коннор взяв участь у війнах з Наполеоном. Він одружився з Анастасією Стороженко й оселився в її маєтку на Полтавщині. Троє його синів (Віктор, Олександр та Валеріан) також обрали військову кар'єру, а після звільнення з російської армії осіли на Чернігівщині, Полтавщині та Харківщині відповідно. Серед їхніх нащадків найбільш помітний слід в історії залишили доньки Олександра Де-Коннора мол. – Ольга та Валерія, а також Валеріан Де-Коннор мол. Ольга О'Коннор, дружина видатного композитора й громадського діяча Миколи Лисенка, як професійна оперна співачка, стояла біля витоків української національної опери. Її молодша сестра Валерія була письменницею та громадсько-політичною діячкою, яка у 1917 р. увійшла до уряду УНР. Валеріан Де-Коннор мол. відомий своїми науковими працями та перекладами у галузі кінології.

Ключові слова: історія України, Ірландія, XIX століття, О'Коннор, ірландське походження, Наполеонівські війни, український національний рух.

У спогадах діячів української культури XIX – початку XX ст. неодноразово згадується родина з незвичним для України ірландським прізвищем О'Коннор. Вона відома насамперед завдяки двом її представникам – Ользі Олександрівні О'Коннор, оперній співачці й дружині композитора Миколи Лисенка, а також її сестрі – Валерії О'Коннор-Вілінській, письменниці й громадсько-політичній діячці доби української революції 1917 – 1921 рр. Проте навіть цим важливим для історії українського мистецтва постатям присвячено мізерну кількість наукових публікацій [3, с. 138-140; 15], не кажучи вже про інших членів родини О'Коннор, життєвий шлях яких тією чи іншою мірою ілюструє історичну долю української суспільної еліти XIX ст. Метою цієї розвідки є реконструкція родоводу родини О'Коннор, з'ясування суперечливих сторінок біографій окремих її представників, а також накреслення перспективних шляхів подальших досліджень у цьому напрямку. Її слід вважати попереднім повідомленням, адже матеріали Російського державного історичного архіву (РДІА) та Російського державного військово-історичного архіву (РДВІА), які містять формулярні списки окремих членів родини О'Коннор, документи щодо присвоєння їм дворянства тощо, на момент публікації були недоступні автору. З огляду на це, деякі висвітлені у розвідці міркування й припущення вимагають подальшої верифікації, а сама тема – подальшого дослідження.

Про родоначальника українських О'Коннорів полковника Олександра Івановича О'Коннора відомо небагато. Точну дату й місце його народження, так само як і причини, що змусили Олександра О'Коннора залишити Ірландію встановити поки що не вдалося. Рід О'Коннор (ірл. O Conchobhair) належить до найдавніших аристократичних родів ірландської області Коннахт, де він бере початок від короля Конхобара (пом. 971 р.). До цієї родини належали два останні верховні королі Ірландії – Турло О'Коннор (1088 – 1156) та Родерік О'Коннор (1116 – 1196). Проте, наприкінці XVIII ст. прізвище О'Коннор вже належало до найбільш розповсюджених серед ірландців, тому встановити походження Олександра О'Коннора наразі видається неможливим.

Обставини еміграції О. І. О'Коннора до Російської імперії наводить у своїх спогадах Олена Пчілка, яка була близько знайома з онукою засновника родини Ольгою Олександрівною. За її словами, "перший Деконор, що оселився на Україні був О'Коннор, виходець з

Ірландії; коли оселився він перш у Франції, то стали його звати де-Коннор; під час наполеонівських війн доля занесла його в Росію на Україну; тут він одружився з українкою, дочкою поміщика полтавського Стороженка; пізніше шлюби, теж мішані, життя на Україні серед оточення місцевого стирали колишню чужу подобу, обукраїнювали родину Деконорів" [6, с. 106]. Зміна прізвища Олександром О'Коннором призвела до певної плутанини, адже у документах з'явилася ціла низка варіантів його написання: Деканор, Деконор, де-Коннор, Де-Конор та ін. Офіційні документи члени родини підписували здебільшого франкофонною формою прізвища, хоча пам'ять про ірландське коріння в родині зберігалася. Друзі та знайомі членів родини (зокрема, Афанасій Фет, Степан Ерастов) згадують саме ірландську форму прізвища О'Коннор. Зрештою, вже на початку XX ст. представниця третього покоління родини письменниця й громадська діячка доби УНР Валерія Олександрівна О'Коннор-Вілінська офіційно повернула первинну орфографію прізвища. Не виключено, що за зміною прізвища Олександр О'Коннор хотів приховати якісь обставини свого попереднього життя. Принаймні, інші вихідці з Ірландії прагнули зберегти традиційне написання прізвища, як, наприклад, генерал Корнелій О'Рурк, який переїхав до Росії за часів Катерини II.

На російській службі підполковник Олександр Іванович Деканор вперше згадується у липні 1802 року серед офіцерів Стародубського драгунського полку. Невдовзі він фігурує вже як командир Кінбурнського драгунського полку (з 10.02.1803 по 10.12.1803) [13]. Той факт, що одразу після появи в Росії Олександр О'Коннор отримує один із вищих офіцерських чинів й вже через рік стає командиром кавалерійського полку, дозволяє вбачати у його особі професійного військового. Його виїзд на рубежі XVIII – XIX ст. з-під юрисдикції Лондона навряд чи був випадковим. У 1798 році Ірландію охопило найбільш масштабне у новій історії країни повстання проти іноземного володарювання, яке було інспіроване Французькою революцією та проходило під ліберально-демократичними гаслами. Франція надавала повстанним політичну підтримку, хоча її спроба відрядити до Ірландії експедиційний корпус завершилася провалом. Жорстоке придушене повстання британськими військами викликало хвилю еміграції з Ірландії. Отже, саме певний стосунок до подій 1798 року виглядає найбільш

вірогідною причиною переселення професійного військового Олександра О'Коннора спочатку до Франції, а згодом до Росії.

Деякі сучасні автори, посилаючись на спогади О. Стороженка, зазначають, що у російській армії ірландець отримав прізвище "шалений полковник Деконнор", відзначився у Бородинській битві, а потім осів на Полтавщині [15, с. 81-82; 5, с. XVII, прим. 98]. Знайти цю інформацію у першоджерелах авторів не вдалося. Натомість нині можна зі впевненістю стверджувати, що О. О'Коннор став полтавським поміщиком ще до кампанії 1812 року, а під час неї участі у Бородинській битві не брав. Його участь у війні 1812 року була пов'язана з українськими козацькими полками.

Як відомо, після вторгнення Наполеона до Росії у різних регіонах імперії розпочалося формування дворянського ополчення та інших територіальних формувань. Зокрема, в Україні було створено 15 козацьких полків – 9 у Полтавській та 6 у Чернігівській губерніях. Командиром 8-го козацького полку, сформованого у м. Срібне Прилуцького повіту з мешканців роменського та прилуцького повітів (загалом 1100 козаків) було призначено полковника О'Коннора [12, с. 12]. 1 жовтня 1812 року О'Коннор повідомив командування про намір наступного дня виступити з м. Мглин на з'єднання з головними силами армії. У листопаді того ж року полк вперше взяв участь у бойових діях на теренах Могилівської губернії, а згодом, у складі корпусу генерал-лейтенанта С. Л. Радта, здійснював облогу фортеці Замость. За успішні дії під час цієї облоги, полковника О'Коннора було нагороджено орденом Св. Анни 2 класу. Після капітуляції гарнізону Замостя 10 листопада 1813 року полк О'Коннора здійснював конвоювання полонених, а завершив він свій бойовий шлях у складі 6-го корпусу генерал-лейтенанта Ермолова [9, с. 454].

Як складалася доля полковника О'Коннора після наполеонівських війн не зовсім зрозуміло. Відомо, що з 17.08.1817 по 22.11.1817 він служив командиром 2-го Бузького уланського полку, а з 22.11.1817 по 01.01.1819 – командиром 4-го Бузького уланського полку [13]. Р. Скорульська, яка досліджувала біографію Ольги О'Коннор, люб'язно повідомила автору цієї статті, що в РДІА у Санкт-Петербурзі можуть зберігатися документальні підтвердження того, що Олександр О'Коннор виявився замішаним у певний родинний скандал, який поставив хрест на його репутації. Полковнику нібито було наказано залишити Росію упродовж 48 годин, а його портрет зняли з Галереї героїв війни 1812 року. Останнє виглядає сумнівним, адже у згаданій галереї Зимового палацу експонувалися виключно портрети представників російського генералітету, тоді як О. І. О'Коннор дослужився лише до полковника, а його військові здобутки під час кампанії 1812-1813 рр. були надто скромними. Так чи інакше, відомо, що у 1829 році О. І. О'Коннор все ще перебував у Росії, займаючи посаду "начальника Черкаських лісів та управління форстмейстерської частиною" [14].

В літературі згадується двоє нащадків Олександра О'Коннора – сини Віктор та Олександр. Віктор Олександрович О'Коннор (нар. 1800) фігурує як підданий Великої Британії, який згодом прийняв російське підданство. Г. Мілорадович зазначає, що він розпочав службу у полтавському козацькому полку, згодом служив у лейб-гвардії кінно-егерському полку, а з 1845 року був управляючим Чернігівської земської стайні. У 1858 році йому було присвоєне звання полковника, а у відставку Віктор Олександрович вийшов у чині генерал-майора. Одру-

жений з Ідилією Вікентіївною Крижанівською, нащадків він не залишив [8, с. 135].

Олександр Олександрович О'Коннор (бл. 1813 – бл. 1885) так само обрав кар'єру кавалерійського офіцера. Живий та докладний психологічний портрет цієї людини залишив у своїх спогадах російський поет Афанасій Фет, який у 1845 – 1848 рр. служив під командуванням Олександра О'Коннора в Кірасирському Військового ордену полку, розквартированому в кількох населених пунктах Олександрійського повіту Херсонської губернії. Фет характеризував командира 3 ескадрону ротмістра О'Коннора як вправного військового, підрозділ якого був одним з найкращих у полку. Він дуже тепло відгукувався про Олександра Олександровича, якого жартома називав "охохлячившимся ірландцем" [16, с. 404]. За словами поета, Олександр О'Коннор мав гарне почуття гумору, захоплювався мисливством (його собаки вважалися найкращими у полку), малюванням та музикою; особливо шанував українську народну пісню [16, с. 409-414]. Про цю його пристрасть згадує й донька Ольга, яка у листі до Миколи Лисенка описувала як батько щовечора просив її співати українських пісень [2, арк. 2 зв.].

Олександр О'Коннор був одружений з Анастасією Миколаївною Лисенко – двоюрідною сестрою Віталія Романовича Лисенка, батька відомого українського композитора, з яким Олександр Олександрович служив в одному полку. У 1851 р. Олександр О'Коннор вийшов в відставку за станом здоров'я у чині майора [15, с. 82] й оселився в маєтку дружини в с. Миколаївка Кременчуцького повіту Полтавської губернії. Подружжя мало дев'ятеро дітей: доньок Ольгу (1850 р. н.), Марію (1854 р. н.), Валерію (1866 р. н.), синів Миколу (1856 р. н.), Віктора (1860 р. н.), Леоніда (1864 р. н.), Валеріана (1866 р. н.), Ераста (1868 р. н.), Вадима (1870 р. н.). Р. Скорульська зазначає, що усі сини О. О'Коннора померли у молодому віці або після тривалої хвороби й лише Марія та Валеріан залишили нащадків [15, с. 90]. Про долю синів та онуків О. О. О'Коннора практично нічого невідомо. Лише стосовно Леоніда Олександровича О'Коннора (Деконора) ми знаємо, що з 1891 р. він у чині поручика служив земським дільничним начальником у Полтавській губернії [1, с. 179].

Найбільш помітний слід в історії України залишили дві доньки Олександра Олександровича О'Коннора – Ольга та Валерія, на світогляд та життєвий шлях яких вплинула прихильність батька до української культури, а також тісні родинні зв'язки з родинами Лисенків та Старицьких.

Ольга Олександрівна О'Коннор у 1868 р. вийшла заміж за Миколу Віталійовича Лисенка. Невдовзі після вінчання, яке відбулося у Києві, подружжя вирушило до Німеччини, де Ольга О'Коннор разом зі своїм чоловіком навчалася у Лейпцизькій консерваторії у 1868 – 1869 рр. Згодом, у 1874 – 1878 рр., вона навчатиметься й закінчить Петербурзьку консерваторію. Ольгу О'Коннор не випадково називають першою примадонною української опери: саме вона вперше виконала партію Оксани у музично-драматичному творі Миколи Лисенка "Різдвяна ніч" (1874), від якого бере початок вітчизняне оперне мистецтво. Ольга О'Коннор була виконавицею багатьох творів свого чоловіка, який присвятив їй сім своїх фортепіанних та вокальних творів. Серед них такі відомі твори Лисенка як "Ой, одна я одна, як билинонька в полі", "Коли розлучаються двоє" (на український переклад з Г.Гейне) тощо.

Ольга О'Коннор ще за юнацьких років захоплювала українською піснею, про що свідчить її листування [2, арк. 2 зв.]. Поділяла вона й громадсько-політичну пози-

цію Миколи Лисенка, разом із ним беручи участь у зібраннях членів Київської старої громади. Показовий епізод за її участі згадує Степан Ерастов: "В тім же помешканні Лисенків, у тім же сезоні 1878/79 улаштовано було, звичайно крадькома таємниче [відзначення] роковин Т. Г. Шевченка. Миколи Віталійовича під той час не було в Києві і вітала нас, як господиня, Ольга Олександрівна. Свято відбувалося тепло, хороше, в ріднім колі. Але... поліція якось таки довідалася, вперлася в господу і затребувала вияснення нелегальних зборів від відповідальної господині. Ольга Олександрівна трималася спокійно і гордо, як справжня дочка Альбіону (О. Коннор), не пустила поліційного офіцера далі передпокою, відповідала йому гордо й гостро. Поліція зникла собі. Свято ми закінчили спокійно" [5, III]. За спогадами Олени Пчілки, такі відомі діячі Київської громади як Михайло Драгоманов та Павло Житецький "охоче вели довгі розмови з Ольгою Олександрівною Лисенковою, уважаючи її за дуже розумну", при цьому останній називав тогочасну домівку Лисенків "оселею муз" [6, с. 122-123].

Взимку 1878 – 1879 рр. шлюб Миколи Лисенка та Ольги О'Коннор розпався. Софія Русова згадувала, що причиною рішення Миколи Лисенка "жити самотньо" була хвороба нервової системи Ольги Олександрівни [7, с. VI], якою вона страждала з юнацьких років і через яку не могла мати власних дітей. Згодом, у 1880 р., недуга призвела до втрати голосу, поставивши хрест на кар'єрі Ольги О'Коннор як оперної співачки. Ходили чутки, що Ольга О'Коннор ставилася "вороже до надто загарливого українського патріотизму Миколи Віталійовича", що нібито й могло спричинити розлучення. Однак, на думку Олени Пчілки, "се не вірно. Та й не було причин до тієї ворожнечі. Ольга Олександрівна була теж українка, полтавка, не була відірвана від свого рідного краю вихованням..." [6, с. 123-124]. До розлучення найвідомішого подружжя в українському музичному мистецтві кінця XIX ст. призвели особисті причини, про які, однак, сучасники воліли не згадувати. Так чи інакше, подальше сімейне життя Микола Лисенко пов'язав з Ольгою Липською, хоча офіційно розлучення з Ольгою О'Коннор оформлене не було. Між колишнім подружжям зберігалися добрі стосунки, а після смерті композитора Ольга О'Коннор погодилася на всиновлення п'ятьох його дітей.

Після втрати голосу Ольга О'Коннор викладала гру на фортепіано. Серед її учениць була Леся Українка [6, с. 128-129]. У 1908 р. вона відкрила приватну музичну школу для дітей молодшого віку. Вже за радянської влади Ольга О'Коннор отримувала академічну пенсію як удова славетного композитора, а також викладала хоролий спів у дитячому притулку. 4 жовтня 1930 р. вона померла у Києві.

Трагічною виявилася доля Валерії О'Коннор. Народжена у 1866 р., вона виховувалася у колі діячів українського руху, її близькими друзями були Леся Українка та Людмила Старицька-Черняхівська, її двоюрідна сестра. Спілкування у колі родин Лисенків та Старицьких ще за дитячих років сформувало коло інтересів та переконання Валерії, що повною мірою знайшло відображення у її спогадах [10]. Після завершення київської жіночої гімназії Валерія О'Коннор власним коштом організувала нелегальну українську школу для селянських дітей, а згодом – народний театр. У 1890-х рр. Валерія О'Коннор проживала у Харкові, де викладала в епархіальній школі, друкувала статті й театральні рецензії. У 1905 р. разом із чоловіком, інженером Олександром Вілінським, Валерія переїхала до Києва, де долучилася до діяльності українських культурних та громадсько-

політичних організацій. Як письменниця й драматург вона успішно дебютувала творами "Візит" (1910), "Інститутка" (1911) та "Сторінка минулого" (1912), а її повість "Скарб" спричинила політичні переслідування. Справа О'Коннор-Вілінської потрапила на розгляд Сенату й лише завдяки втручання відомих юристів С. Шелухина та І. Шрага її було врятовано. У 1917 р. Валерія О'Коннор-Вілінська була обрана членом Української Центральної Ради (УЦР) й увійшла до складу її Комітету. Працюючи в урядових структурах, вона опікувалася питаннями культурного розвитку країни, входила до президії Комітету українського національного театру, а після формування Генерального секретаріату освіти, очолила літературну секцію цієї установи. На цій посаді вона лишалася й за часів Гетьманату. Після утвердження у Києві влади Директорії УНР Валерія О'Коннор-Вілінська виїхала до Швейцарії разом зі своїм чоловіком, якого було призначено українським консулом у Цюриху. Після поразки революції вона продовжувала займатися громадською та освітньою діяльністю [3, с. 138-140]. Перебуваючи за кордоном, Валерія О'Коннор-Вілінська написала свій найвідоміший літературний твір – роман "На еміграції". У 1928 р. смерть чоловіка підштовхнула її до самогубства. Нашадків подружжя не залишило.

Історія українських О'Коннорів на цьому, однак, не завершується. На сьогоднішній день є підстави говорити про виявлення третьої, "харківської" гілки нащадків полковника Олександра Івановича О'Коннора. У Державному архіві Харківської області зберігається формулярний список спадкового дворянина Валеріана Олександровича Деконнора (1810 р. н.), зі змістом якого автора статті ознайомив Андрій Парамонов, директор Харківського музею міської садиби. З документу випливає, що Валеріан О'Коннор у 1827 р. розпочав службу юнкером у кінно-артилерійському полку, брав участь у російсько-турецькій війні 1828 – 1829 рр., був нагороджений Георгіївським хрестом й у 1836 р. отримав звання поручика артилерії. Будучи поміщиком с. Стецьківка Сумського повіту, Валеріан О'Коннор володів трьома маєтками (868 десятин) та двома винокурнями. Згадуються четверо його дітей – Василь (1838 р. н.), Сергій (1842 р. н.), Ганна (1844 р. н.), Дмитро (1845 р. н.). Останній з них, кандидат юридичних наук Дмитро Валеріанович Деконнор, служив мировим суддею в Сумах. Письменник А. П. Чехов, який 1888 – 1889 рр. був сусідом Д. В. Деконнора, згадує його у своїх листах, жартома називаючи "маленьким манасеїном" (від імені тодішнього міністра юстиції Миколи Манасеїна) [17, с. 312, 502]. До цієї ж гілки родини слід, очевидно, зарахувати й Валеріана Валеріановича Де-Коннора (1856 – 1908), який деякий час служив земським дільничим начальником у Харківській губернії [1, с. 259]. В. В. Де-Коннор відомий насамперед як кінолог, автор статей й монографій з питань розведення мисливських собак [4]. Прикметно, що він блискучо володів англійською мовою, про що свідчать здійснені ним численні переклади фахової літератури з кінології.

Той факт, що харківські Деконнори були саме нащадками Олександра Івановича О'Коннора, підтверджують листи Ольги О'Коннор. У листопаді 1867 року вона повідомляє Миколі Лисенкові про намір її родини відвідати родичів у Харкові, а згодом, у листі від 7.04.1868, скаржиться своєму нареченому на те як сумно їй було залишати це місто, прощаючись "з Деконнорами, з усіма моїми кузінами й кузенами" [2, арк. 9].

Таким чином, попри наявність окремих "білих плям", існуючі джерела дозволяють в цілому реконструювати історію ірландсько-української родини нащадків Олександра О'Коннора, який на початку XIX ст. опинився на службі Російської імперії. Його приклад ілюструє долю багатьох ірландців, які на рубежі XVIII – XIX ст. були змушені шукати нової батьківщини для себе й своїх дітей за межами острова. Життєві шляхи нащадків Олександра Івановича О'Коннора становлять приклад того, як у XIX ст. вихідці з інших країн, що з примхи долі опинялися в Україні, асимілювалися в місцевому середовищі й поповнювали лави української суспільної та культурно-мистецької еліти. Можна висловити сподівання, що у майбутньому залучення до наукового обігу відповідних матеріалів російських, а можливо й ірландських архівів дозволить поглибити знання з історії родини українських О'Коннорів.

Список використаних джерел

1. Адрес-календарь. Общая роспись начальствующих и прочих должностных лиц по всем управлениям Российской империи на 1891 год. – СПб: Типография Сената, 1891. – Ч. II: Власти и места управлений: губернского, областного, окружного, городского, уездного и ведомства их. – 400 с.
2. Листи Де-Коннор О. до Лисенка М.В. 1867 – 1868 рр. // Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського, ф. 24-2, спр. 101, 12 арк.
3. Верстюк В. Діячі Української Центральної Ради: Біографічний довідник / В. Верстюк, Т. Осташко. – К.: [б. в.], 1998. – 254 с.
4. Де-Коннор В.В. Легавые собаки и охотничье оружие. Настольная книга для охотников / В.В. Де-Коннор и др. – Тула: Тип. Е. И. Дружининой, 1902. – 388 с.
5. Ерастов С. Спогади / С. Ерастов; упоряд. та примітки І. Старовойтенко // Пам'ятки України: історія та культура. – 2005. – № 3-4. – С. XVIII-XXXVI.
6. М. В. Лисенко у спогадах сучасників / Упоряд. О. Лисенко. – К.: Музична Україна, 1968. – 823 с.
7. Микола Лисенко у спогадах сучасників: [у 2-х т.] / Ред. А. П. Лашенко та ін. – К.: Музична Україна, 2003. – Т. 1. – 344 с.
8. Милорадович Г.А. Родословная книга Черниговского дворянства / Г. А. Милорадович. – СПб: Санкт-Петербургская губернская тип., 1901. – Т. 1. – 311 с.
9. Народное ополчение в Отечественной войне 1812 года. Сборник документов / Под ред. Л. Г. Бескровного. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – 547 с.
10. О'Коннор-Вілінська В. Лисенки й Старицькі / В. О'Коннор-Вілінська. – Львів: [б. в.], 1936. – 82 с.
11. О'Коннор-Вілінська В. На еміграції / В. О'Коннор-Вілінська. – Львів: Світ, 2005. – 232 с.
12. Павловский И.Ф. Малороссийское казачье ополчение в 1812 году по архивным данным / И. Ф. Павловский // Киевская старина. – 1906. – № 9. – С. 1-20; № 10. – С. 137-154.
13. Подмазо А. Шефы и командиры регулярных полков русской армии (1796-1825). Алфавит шефов и командиров / А. Подмазо [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.museum.ru/1812/Library/Podmazo/alfshcom_d.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 31.01.2017.
14. Российский государственный военно-исторический архив, г. Москва, ф. 405: Военные поселения, оп. 2, т. 1, д. 1241: Формулярные и кондуктные списки форстмейстеров и землемеров при военных поселениях.
15. Скорульська Р. "Як же його й жити, коли я співати не зможу...". (Спроба реконструкції забутої постаті) / Р. Скорульська // Український музичний архів: Документи і матеріали з історії української музичної культури. – 2004. – Вип. 3. – С. 81-121.
16. Фет А. Ранние годы моей жизни / А. Фет. – М.: Тов-во тип. А. И. Мамонтова, 1893. – 548 с.
17. Чехов А. Письма в двенадцати томах / А. Чехов // Полное собрание сочинений и писем в тридцати томах. – М.: Наука, 1975. – Т. 2: 1887 – сентябрь 1888. – 583 с.

References

1. Adres-kalendar'. Obshhaya rospis' nachal'stvuyushchikh i prochikh dolzhnostnykh lits po vsem upravleniyam Rossijskoj imperii na 1891 god (1891). Vol. 2. Saint Petersburg: Tipografiya Senata.
2. Lysty De-Konnor O. do Lysenka M. V. 1867 – 1868 rr. In: *Arkhivni naukovyi fondy rukopysiv ta fonozapysiv Instytutu mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. Ryl'skoho*, fond 24-2, sprava 101: Lysenko M. V., 12 arkushiv.
3. VERSTIUK, V., OSTASHKO, T. (1998) *Diiachi Ukrainkoj Tsentralnoi Rady: Biohrafichnyi dovidnyk*. Kyiv: [s. n.]
4. DE-KONNOR, V. V. et al. (1902) *Legavye sobaki i okhotnich'e oruzhie. Nastol'naya kniga dlya okhotnikov*. Tula: Tipografiya E. I. Druzhyninoj.
5. ERASTOV, S. (2005) *Spohady. Pamiatky Ukrainy: istoriia ta kultura*. 3-4, XVIII-XXXVI.
6. LYSENKO, O. (ed.) (1968) *M. V. Lysenko u spohadakh suchasnykiv*. Kyiv: Muzychna Ukraina.
7. LASHCHENKO, A. et al. (eds.) (2003) *Mykola Lysenko u spohadakh suchasnykiv [in 2 vol.]*. Vol. 1. Kyiv: Muzychna Ukraina.
8. MILOADOVICH, G. A. (1901) *Rodoslovnaya kniga Chernigovskogo dvoryanstva*. Vol. 1. Saint-Petersburg: Sankt-Peterburgskaya gubernskaya tipografiya.
9. BESKROVNYJ, L. G. (ed.) (1962) *Narodnoe opolchenie v Otechestvennoj vojne 1812 goda. Sbornik dokumentov*. Moscow: Izdatel'stvo AN SSSR.
10. O'KONNOR-VILINSKA, V. (1936) *Lysenky i Starytski*. Lviv: [s. n.]
11. O'KONNOR-VILINSKA, V. (2005). *Na emihratsii*. Lviv: Svit.
12. PAVLOVSKIY, I. F. (1906) *Malorossiyskoe kazach'e opolchenie v 1812 godu po arkhivnym dannym. Kievskaya starina*. 9, 1-20; 10, 137-154.
13. PODMAZO, A. (n.d.) *Shefy i komandiry regul'yarnykh polkov russkoj armii (1796 – 1825). Alfavit shefov i komandirov*. [Online]. Available from: http://www.museum.ru/1812/Library/Podmazo/alfshcom_d.html. [Accessed 31 January 2017].
14. *Rossijskij gosudarstvennyj voenno-istoricheskij arkhiv, Moscow*, fond 405: *Voennye poselenia*, opis 2, vol. 1, delo 1241: *Formuliarnye i konduitynye spiski forstmeisterov i zemlemerov pri voennykh poseleniyakh*.
15. SKORULSKA, R. (2004) "Yak zhe yoho j zhyty, koly ya spivaty ne zmozhu...". (Sproba rekonstruktsii zabutoi postati). In: *Ukrainskyi muzychnyi arkhiv: Dokumenty i materialy z istorii ukrainskoj muzychnoi kultury*. 3, pp. 81-121.
16. FET, A. (1893) *Rannie gody moej zhyzni*. Moscow: Tovarishchestvo tipografiya A. I. Mamontova.
17. CHEKHOV, A. (1975) *Pis'ma v dvenadcati tomakh*. In: *Polnoe sobranie sochinenij i pisem v tridsati tomakh*. Vol. 2. Moscow: Nauka.

Надійшла до редколегії

G. Kazakevych, Dr. habil. (History), Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

UKRAINIAN O'CONNORS: THE FAMILY OF IRISH ANCESTRY IN THE CULTURAL LIFE OF THE 19TH CENTURY UKRAINE

The article is devoted to the O'Connor family, which played a noticeable role in the Ukrainian history of the 19 – early 20th centuries. A founder of the family Alexander O'Connor leaved Ireland in the late 18th century. The author assumes that he was a military man who had to emigrate from Ireland shortly after the Irish rebellion of 1798. After some years in France, where he had changed his surname to de Connor, he and his elder son Victor arrived in Russia where Alexander Ivanovich De-Konnor joined the army. As a cavalry regiment commander, colonel De-Konnor took part in the Napoleonic wars. He married a noble Ukrainian woman Anastasia Storozhenko and settled down in her estate in the Poltava region of Ukraine. His three sons (Victor, Alexander and Valerian) had served as army commanders and then settled in Chernihiv, Poltava and Kharkiv regions respectively. Among their descendants the most notable were two daughters of Alexander De-Konnor jr. – Olga and Valeria as well as Valerian De-Konnor jr. Olga De-Konnor married a famous Ukrainian composer and public figure Mykola Lysenko. As a professional opera singer, she stood at the origins of the Ukrainian national opera. Her younger sister Valeria was a Ukrainian writer, publicist and political activist who joined the government of the Ukrainian People's Republic in 1917. Valerian De-Konnor jr. is well known for his research works and translations in the field of cynology.

Key words: history of Ukraine, Ireland, 19th century, O'Connor, Irish ancestry, Napoleonic wars, Ukrainian national movement.